

Norwegian B – Higher level – Paper 1
Norvégien B – Niveau supérieur – Épreuve 1
Noruego B – Nivel superior – Prueba 1

Monday 8 May 2017 (afternoon)
Lundi 8 mai 2017 (après-midi)
Lunes 8 de mayo de 2017 (tarde)

1 h 30 m

Text booklet – Instructions to candidates

- Do not open this booklet until instructed to do so.
- This booklet contains all of the texts required for paper 1.
- Answer the questions in the question and answer booklet provided.

Livret de textes – Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas ce livret avant d'y être autorisé(e).
- Ce livret contient tous les textes nécessaires à l'épreuve 1.
- Répondez à toutes les questions dans le livret de questions et réponses fourni.

Cuaderno de textos – Instrucciones para los alumnos

- No abra este cuaderno hasta que se lo autoricen.
- Este cuaderno contiene todos los textos para la prueba 1.
- Conteste todas las preguntas en el cuaderno de preguntas y respuestas.

Tekst A

Nok en Oscar-nominasjon for Torill Kove

56 år gamle Torill Kove fra Hamar har laget tre animerte kortfilmer i karrieren. Alle er nominert til Oscar, og i 2007 vant hun den gjeve statuetten med *Den danske dikteren*. Hennes siste film er den delvis selvbiografiske *Moulton og meg*.

[– X –]

5 – Det er vel egentlig ikke noen hemmelighet. Det kan ha med måten jeg forteller historier på. Jeg hekter meg på et tema, og så beskriver jeg dette med et blikk og en tegnestil som sikkert er blitt gjenkjennelig.

[– 2 –]

10 – To og et halvt år. Først arbeidet jeg med episoder og historier fra barndommen til meg og mine to søstre, og ting vi syntes var litt flau og rare. Som at faren min hadde bart, sykkelen vi fikk og de fargerike og rare ballkjolene som min mor sydde til oss. Det var også møbler og dekor hjemme som var helt utenfor normen. Møblene var ukomfortable og vonde å sitte i. Vi vitset stadig om at arkitektforeldrene var så opptatt av design.

[– 3 –]

– Jeg har gjort justeringer. Den største forskjellen er nok hvordan familien i underetasjen blir fremstilt. Det var en familie der, men ikke så klisjeaktig perfekt. Rollen de spiller er kontrasten til min egen familie, og alt det jeg egentlig ønsket meg: En mor som var hjemme og en barsk far.

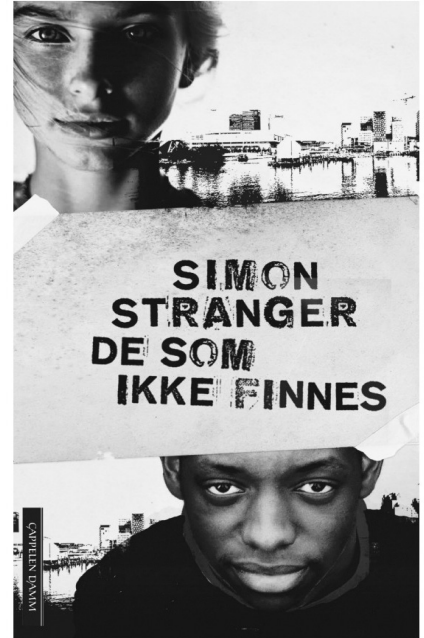
[– 4 –]

15 – Uten tvil da Andrea Bræin Hovig kom inn og vi hadde første stemmeprøve for fortellerstemmen. I studio ba jeg henne først om å lese gjennom teksten, og det gjorde hun på en så bra måte at jeg begynte å gråte. Bare basert på det hun leste traff hun tonen midt på. Det var en fantastisk opplevelse.

Tekst B

Politisk vekkjar

De som ikke finnes er den tredje og frittstående delen av ein trilogi som handlar om tenåringsjenta Emilie og kampen hennar for ei betre verd.

5 I *De som ikke finnes* dukkar papirlause Samuel brått opp utanfor soveromsvindaugget til Emilie i Bærum. Frå første stund framstiller romanen kontrasten mellom velstand og fattigdom, mellom tryggleik og uvisse. Korleis reagerer vi – dei privilegerte – når uretten brått kjem heim? Ikkje gjennom TV-reportasjar som rekk inn i stova, men påtrengande, i kjøtt og blod, med skitne bandasjar rundt hendene, med fillete klede og sår som blør.

15 Kapitla vekslar i *De som ikke finnes* verknadsfullt mellom to perspektiv. Historia til Samuel blir rulla opp i delar markert med kursiv, medan Emilie sitt perspektiv og møtet med Samuel i notida er formidla i dei andre delane. Sentralt i romanen står også eit intermesso som skil seg frå denne perspektivvekslinga. Forfattaren innlemmar her lesaren i nokre band mellom Emilie og Samuel som dei sjølve ikkje veit om – band som strekk seg attende til tidleg kolonitid og dansk-norsk slavehandel i Ghana frå midten av 1600-talet.

20 Dette intermessoet er effektivt og elegant; forfattaren får fram ein historisk forløpar til dei papirlause flyktningane sin situasjon, og lèt den dirre under setningane i resten av romanen. Kanskje lèt eg meg lettare begeistre fordi den historiske kunnskapen overraskar meg. Men det er eit liknande grep han gjer seinare i romanen når han lèt Samuel vandre forbi Anne Frank-museum i Amsterdam. Sjølv om eg kjenner betre til denne delen av historia, opplever eg det ikkje som mindre verknadsfullt. Forfattaren overdriv ikkje, men lèt Samuel lese ei brosjyre om Anne Frank i forbifarten. Banda blir ikkje knytte heilt saman, men parallellen opnar like fullt eit skrekkeleg rom å la tankane vandre i.

25 *De som ikke finnes* er eksplisitt politisk på ein måte ein knapt har sett i norsk ungdomslitteratur – eller for så vidt i norsk litteratur – på fleire tiår. Styrken til romanen ligg i den skrekkelege realismen, men romanen viser samstundes medvit om at den er fiksjon. Forfattaren gjer romanen sin til ein minnestad for den vondskapen som framleis finn stad både nær og fjern oss.

Tilpasset fra Eivind Myklebust, www.barnebokkritikk.no (2015)

Tekst C

Intens eksponering for kvinner endrer holdninger

Også i verdens mest likestilte land blir kvinner diskriminert.

[– X –]

– Diskrimineringen er godt dokumentert. Men hva kan vi gjøre med problemet? Finnes det måter å endre normer og redusere diskrimineringen på? spør Andreas Kotsadam, som er forsker ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo. Nettopp dét forsøker han og kollegene hans å finne svar på. Kotsadam viser til at kvinner er underrepresentert i lederposisjoner, både i offentlig og privat sektor.

– Noe av forklaringen kan være at færre kvinner søker seg til slike stillinger. Men det kan også skyldes at menn blir vurdert høyere enn kvinner, selv når kvinnene har de samme kvalifikasjonene og ambisjonene som menn.

[– 22 –]

For å finne ut i hvilken grad kvinner som søker lederposisjoner, virkelig blir diskriminert, og da spesielt kvinner som vil bli ledere i typisk mannsdominerte miljøer, vendte forskerne seg til Forsvaret.

– I denne mannsbastionen eksponeres menn for kvinner på en eksepsjonell måte. Det finnes vel knapt noen tilsvarende situasjon i verden hvor kvinner og menn som ikke kjenner hverandre fra før, ikke bare bor i samme hus – men på samme rom over tid, sier han.

[– 23 –]

Forskerne undersøkte soldater innkalt til førstegangstjeneste i Hæren som deler rom i de åtte ukene rekruttperioden varer.

– Rommet er en viktig enhet. Her lever soldatene sammen, og romkameratene danner et lag som løser en lang rekke oppgaver sammen. Bare åtte prosent av soldatene er kvinner, og regelen er at minst to kvinner bor sammen. Det betyr at en stor andel av mennene bor på rene mansrom.

25 – Etter rekruttperioden gjennomførte vi et eksperiment: De mannlige soldatene ble presentert for en hypotetisk, men realistisk, beskrivelse av en kandidat som søker posisjonen som lagleder. Navnene (Martin og Ida) var det eneste som skilte kandidatene; for øvrig hadde de identiske kvalifikasjoner.

[– 24 –]

– Resultatene viser helt tydelig at det å bo og jobbe sammen med en kvinnelig rekrutt på et lag, har sterk innflytelse på mennenes oppfatning av kvinnelig lederskap, sier Kotsadam.

De mannlige soldatene som ikke hadde fått denne eksponeringen, rangerte den kvinnelige kandidaten lavere enn den mannlige.

30 – De mennene som hadde bodd og jobbet sammen med kvinner, derimot, diskriminerte ikke når de skulle vurdere lagleder kandidaten: De syntes kandidatene var like gode uavhengig av kjønn. På forhånd trodde jeg at eksponeringen skulle ha en effekt og redusere graden av diskriminering, men at den helt skulle forsvinne, overrasket meg.

35 Resultatene viser at de usynlige fordommene som står i veien for kvinners muligheter til forfremmelse og nye oppgaver, lett kan bygges ned og kanskje forsvinne helt når alle får mer erfaring fra å samarbeide med kvinner.

Individet trer fram

40 – Det vi finner er virkelig spennende, sier forskeren. **[– X –]** de atten-nitten år gamle guttene kommer inn til førstegangstjeneste i militæret, er de utrolig formbare. Hvis disse ungdommene eksponeres for andre typer mennesker, **[– 30 –]** oppdaterer de sine holdninger. Det er **[– 31 –]** de gjennom konkrete erfaringer, har vanskelig for å holde fast på et ideologisk bilde av en person. Fordommene knekkes i møtet mellom ulike personer. **[– 32 –]** kan det å eksponeres for ulike typer av mennesker og se dem som individer, være det som skal til for å redusere diskriminering.

Tilpasset fra Trine Nickelsen, www.apollon.uio.no (2015)

Tekst D

Tekst er verdt å betale for

Tiden da alt som var godt på nett kunne leses gratis, er på vei mot slutten. Og godt er det.

Stadig flere aviser tar betalt for innhold på nett. En del lesere reagerer, ikke uventet, negativt på dette, og det er lett å forstå. Nettet har i de siste 15 årene lært leserne at gode tekster ikke er verdt å betale for. Du får nyhetene gratis, meningene gratis og faktaene gratis. Hvor ordene kommer fra er det liten grunn til å tenke over. Dette vil mange norske aviser nå at leserne skal avlære.

Det er jeg glad for. Gjennom 2000-tallet vokste det frem en idé om at amatørskribenter kan erstatte profesjonelle skribenter, og gratisinnhold kan erstatte betalinnhold, uten at det går ut over kvaliteten. Dette har ført til mye godt, og mediebildet har blitt rikere. Men vi har også lært at profesjonelle skribenter kan gå mer i dybden enn amatørerne, og at gratisinnhold er en utrygg inntektskilde, spesielt for de minste mediene.

Mediepyramiden

Mediebildet er en slags pyramide i tre nivåer: På bunnen har du all den teksten som både skrives gratis og gis bort helt gratis, så som blogger, leserkommentarer, Wikipedia-artikler og innlegg på sosiale medier. På nivået over har du den teksten som skribenten får betalt for, men som gis bort gratis til leseren. Her finner du tradisjonelt nettavisenes innhold. Øverst finner du innholdet leseren selv betaler for, så som papiraviser og bøker – og, framover, stadig flere nettaviser. Øverst er ikke nødvendigvis best, men det er her de beste kan utfolde seg mest.

Amatørdrømmen på 2000-tallet var å forskyve denne pyramiden nedover, ved å gjøre de nederste nivåene større, og det øverste mindre. Som blogger har jeg vært en del av denne utviklingen, men jeg har også lært verdien av profesjonelt, betalt innhold. Å skrive tar tid. Å samle faktaene og tankene som ligger bak, tar enda mer tid. Penger frigjør tid, og mer penger frigjør mer tid enn lite penger. Så enkelt er det. Derfor har du som leser godt av at mediepyramiden forskyves oppover. Det gjør at de som har mest å bidra med kan bruke mer tid på å gjøre det.

Utkonkurrerer de små

Dette handler ikke kun om bunnlinjen til store mediekonserner. Det handler også om muligheten små, alternative medier har for å vokse frem og konkurrere med de store. Gratis innhold favoriserer de store mediene, de som har nok lesere til å tjene på reklame, og som har papirinntekter å falle tilbake på.

Ved at de store tar betalt for innhold på nett, gjør de det også lettere for de små å gjøre det samme, de som trenger det mest. De store brøyter opp de teknologiske veiene, og endrer forventningene til leserne, slik at de slutter å tro at gode tekster oppstår av seg selv.

Statlig innflytelse

Betalinnhold reduserer også statens innflytelse på mediene. Mange er bekymret over hvor avhengig norsk kultur er av pressestøtte og subsidier. Det er jeg også. Jeg tror det sløver de skarpe pennene å leve på offentlige penger – og det gjør nesten alle som skriver profesjonelt i Norge, helt eller delvis.

Min drøm, både som leser og skribent, er en verden hvor det er lett å ta betalt for tekster, og lett å betale for dem, og hvor leserne ser på dette som en naturlig ting – like enkelt og naturlig som det er å kjøpe e-bøker. En verden hvor det er mulig å starte nye medier og nye skrivekarrierer uten å gjøre seg avhengig av staten eller private gaver.

40 Jeg vet ikke hvordan vi kommer dit, men jeg tror det vil bli en verden med bedre journalistikk, og bedre tekster. Betaling for nettaviser kan være et skritt på veien. Jeg ønsker lykke til.

Tilpasset fra Bjørn Stærk, www.aftenposten.no (2013)

Tekst E

Lillebror

Ole fikk en liten bror, men i førstningen tenkte han ikke noe videre på det vesle kryptet. Veslegutten var bare et nummer i en lang rekke. I forveien hadde Ole seks eldre og to yngre søsken. En mer eller mindre var ikke noe merkelig.

5 Men etter hvert ble Ole nokså lei av den yngste, som fikk navnet Per, og det hadde sine gode grunner. Ole var seks år og altså en stor gutt. Før i verden hadde han vært stolt av å være en stor gutt. Nei da, så stor gutt! hadde de sagt og belønnet ham med et stykke sjokolade fordi han var stor. Nå var det blitt en helt annen sak: Han skulle være barnepike for Per, fordi han var stor, og dra omkring med barnevognen på de gammeldagse, høye hjulene.

10 Første gangen var det moro, men han ble snart sint på det lille bestet som skaffet ham så mye bry. Andre gutter plaget Ole fordi han var barnepike, og dessuten hadde han viktige ting å stelle med. Det var mange betydelige gjøremål han måtte forsømme når han kjørte omkring med skrikhalsen. Arbeidet var tungt også. Han var ikke lang nok til å styre den høye vognen. Han kunne ikke på langt nær se over den. Noen ganger hendte det at han gjemte vognen med ungen mellom noen busker og dro ut i verden som en fri mann.

15 En dag han var ute og luftet Per, kom det noen andre smågutter og foreslo at de skulle leke med vognen. Det var Ole straks villig til. Det hadde ikke før falt ham inn at man kunne få noen moro ut av den. De bandt enden av en klessnor om den ene hjulaksen, og tok selv i andre enden av den lange snoren. Så stormet de under ville skrål nedover en bakke og var den herligste brannutrykning. Den gamle vognen holdt seg merkelig lenge på hjulene, og huhei! – inntil det
20 lå en stein i veien. Vognen hoppet opp i luften og kom ned igjen på siden, men ungene buldret videre med den enda et langt stykke.

Ole syntes ikke lenger at leken hadde vært riktig god. Det var et hardt arbeid å få vognen i stand igjen, for de andre barna løp sin vei, og Ole var for kort. Han langet klærne opp i vognen, men kunne ikke se hvordan de kom til å ligge. Til slutt skulle han hive broren opp på toppen av
25 lasset, og det var en stri jobb. Han gråt av anstrengelse og av redsel for mamma.

På veien hjem diktet han i hop en historie om at han var blitt overfalt av en løve, men da han kom så langt at han kunne se huset, undret han på om det var riktig bra med en løve. Han grublet på andre dyr, ustyrlige okser, hingster og geitebukker, men da han nådde helt fram til døren, bestemte han seg for en hund av middels størrelse.

30 Moren godtok historien om hunden, og da angret Ole på at han ikke hadde forsøkt seg med løven.

Tilpasset fra Aksel Sandemose, *Dans, dans Roselill* (1965)